

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

Факультет	Дизайн	Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Кафедра	Графічний дизайн	Рік навчання	2
Галузь знань	02 Культура і мистецтво	Вид дисципліни	Обов'язкова
Спеціальність	022 Дизайн	Семестри	3

ШРИФТ

Семестр 3 (осінь 2023)
1 вересня — 15 грудня

Викладач	Іваненко Тетяна Олександрівна, доцент, PhD (кандидат мистецтвознавства)
E-mail	ivanenkoster@gmail.com Мудаліге Олена Іванівна, аспірантка кафедри ГД ХДАДМ elenamudalige@gmail.com
Заняття	За розкладом
Адреса	к. 311, поверх 3, корпус 3, вул. Мистецтв 11
Телефон	063 313 60 17; 057 706 28 11 (кафедра)

КОМУНІКАЦІЯ З ВИКЛАДАЧЕМ

Поза заняттями офіційним каналом комунікації з викладачем є електронні листи. Умови листування: 1) в *темі* листа має бути зазначена назва дисципліни, курс та група (скорочено); 2) в полі тексту листа позначити, хто звертається; 3) файли підписуються наступним чином: *прізвище_завдання*. *Розширення: ілюстрації — jpeg, pdf*. Роботи для рубіжного контролю мають бути надіслані на пошту викладача. При дистанційному навчанні проведення лекційних занять відбуватиметься на платформі Zoom згідно основного розкладу.

НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

Методичний фонд кафедри графічного дизайну.
Архівна колекція музею екологічного плакату «4-й Блок» ХДАДМ

НЕОБХІДНЕ ОБЛАДНАННЯ

Комп'ютерна техніка (ноутбук, планшет тощо) з можливістю виходу до мережі Інтернет.

МЕТА Й ЗАВДАННЯ КУРСУ

Метою викладання дисципліни «ШРИФТ» є освоєння студентами теоретичних знань з історії виникнення та розвитку рукописних і друкованих шрифтів, класифікації та характеристик (морфології) шрифтів; знайомство зі сферою застосування шрифтів в сучасній поліграфії і рекламній продукції; набуття знань та професійних навичок для самостійного творчого вирішення завдань графічної діяльності.

Завдання дисципліни полягають в оволодінні знаннями в галузі історії шрифтового дизайну; в формуванні інтересу, смаку та здібностей до експериментування та пошуку творчих рішень для подальшого їх застосування у професійній діяльності.

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Теми і зміст матеріалу розкриваються у процесі проведення лекційних занять. На лекціях студентам повідомляються теоретичні відомості з різних розділів дисципліни «ШРИФТ» з урахуванням сучасних наукових підходів та напрямів у розвитку даної галузі, які сприяють формуванню системи знань з основних розділів дисципліни та готують до практичної, а потім до самостійної роботи.

В першому модулі навчання розглядаються: історія розвитку рукописних шрифтів, їх класифікація та основні характеристики, термінологія шрифтової графіки.

В другому модулі навчання розглядаються основні етапи розвитку друкованого шрифту та передбачається теоретичне вивчення основ шрифтового дизайну, а саме: типології і функції шрифту, класифікації і характеристики шрифту, термінології елементів букв і напису, принципів побудови шрифту.

Отримані знання постануть засадами формоутворення та графічного аналізу шрифту, розуміння особливостей проектування нових шрифтів, закономірностей композиційної організації елементів шрифтової графіки.

Дисципліна забезпечує загальні та спеціальні (фахові) компетентності:

ЗК 1 Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 4 Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел

ЗК 6 Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

СК 1 Здатність застосовувати сучасні методики проектування одиничних, комплексних, багатофункціональних об'єктів дизайну

СК3 Здатність здійснювати композиційну побудову об'єктів дизайну.

СК 10 Здатність застосовувати знання прикладних наук у професійній діяльності з графічного дизайну.

Програмні результати навчання:

РН 1 Застосовувати набуті знання і розуміння предметної області та сфери професійної діяльності у практичних ситуаціях.

РН 4 Визначати мету, завдання та етапи проектування.

РН 6 Усвідомлювати відповідальність за якість виконуваних робіт, забезпечувати виконання завдання на високому професійному рівні.

РН 7 Аналізувати, стилізувати, інтерпретувати та трансформувати об'єкти для розроблення художньо-проектних вирішень.

РН 8 Оцінювати об'єкт проектування, технологічні процеси в контексті проектного завдання, формувати художньо-проектну концепцію.

РН 9 Створювати об'єкти дизайну засобами проектно-графічного моделювання

РН 11 Розробляти композиційне вирішення об'єктів дизайну у відповідних техніках і матеріалах.

РН 12 Дотримуватися стандартів проектування та технологій виготовлення об'єктів дизайну у професійній діяльності.

РН 13 Знати надбання національної та всесвітньої культурно-мистецької спадщини, розвивати екокультуру засобами дизайну.

РН 14 Використовувати у професійній діяльності прояви української ментальності, історичної пам'яті, національної самоідентифікації і творчого самовираження;

застосовувати історичний творчий досвід, а також успішні українські та зарубіжні художні практики

ОПИС І СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна вивчається протягом 3 та 4 семестрів 2 курсу та 5 семестру 3 курсу. (10 кредитів ECTS, 300 годин, 150 год. – аудиторних та 150 год. самостійних).

У 3-му семестрі на 2-му курсі структура дисципліни складається з 2-х модулів та 10 тем. Формою контролю знань основних понять і термінів наприкінці кожної теми і модуля є письмове завдання та екзаменаційний перегляд.

ПРАВИЛА ВИКЛАДАЧА

Під час занять необхідно вимкнути звук мобільних телефонів як студентам, так і викладачу.

У разі відрадження, хвороби тощо викладач має перенести заняття на вільний день за попередньою узгодженістю із завідувачем кафедри та студентами.

Правила відвідування онлайн занять:

1. Підключення до занять з включеною камерою і вимкненим мікрофоном.
2. Найкраще використовувати ноутбук або планшет, що стоїть стаціонарно, а не телефон, який тримається в руках.
3. Заздалегідь підготувати тихе, зручне місце, подбати про освітлення, учасників конференції має бути добре видно.
4. Онлайн-заняття – це повноцінне заняття, рівноцінне заняттю в академії, на якому потрібно вести себе з повагою до одногрупників та викладача.

ПОЛІТИКА ВІДВІДУВАНOSTI

Пропускати заняття без поважних причин недопустимо (причини пропуску мають бути підтвержені). Запізнення на заняття не вітаються. Якщо студент пропустив певну тему, без поважної причини, він повинен самостійно відпрацювати її. Додаткових консультації за пропущеними темами без поважної причини викладач не надає.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Студенти зобов'язані дотримуватися правил академічної доброчесності (у своїх доповідях, статтях, при складанні екзаменів тощо). Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.

Корисні посилання: <https://законодавство.com/zakon-ukrajiny/stattya-akademichna-dobrochesnist-325783.html>

<https://saiup.org.ua/novyny/akademichna-dobrochesnist-shho-v-uchniv-ta-studentiv-na-dumtsi/>

РОЗКЛАД КУРСУ

Дата	Тема	Зміст	Годин	Рубіжний контроль
МОДУЛЬ 1. РУКОПИСНИЙ ШРИФТ				
Тема 1. Походження і розвиток писемності				
За розкладом 1-й тиждень	1	Місце і значення шрифту в підготовці художника графіка, його професійній діяльності Особливості клинописного письма давньої Месопотамії. Китайська писемність	4	Виконання письмового завдання за Темою 1
Тема 2. Початок алфавітної системи писемності				
За розкладом 2-й тиждень	2	Новий етап розвитку писемності – фінікійське фонемографічне письмо (алфавитне письмо) Давньогрецьке письмо	4	Виконання письмового завдання за Темою 2
Тема 3. Латинський алфавіт – еволюція історичного розвитку на італійській основі грецького письма в римське				
За розкладом 3-й тиждень	3	Капітальне квадратне (або красиве) письмо Капітальне рустичне (або селянське) письмо Маюскульне і мінускульне письмо Унціальне письмо	4	Виконання письмового завдання за Темою 3
За розкладом 4-й тиждень	3	Каролінгський мінускул як найбільш досконале і раціональне письмо з усіх видів латинського середньовічного письма. Готичне письмо XI–XIV ст. і його види.	4	
Тема 4. Історичні почерки епохи Відродження				
За розкладом 5-й тиждень	4	Антиква або гуманістичний мінускул XV ст. Гуманістичний курсив папських канцелярій	4	Виконання письмового завдання за Темою 4
Тема 5. Писемність Київської Русі				
За розкладом 6-й тиждень	5	Джерела слов'янської писемності (дописемний період)	4	Виконання письмового завдання за Темою 5
За розкладом 7-й тиждень	5	Розвиток слов'янської писемності Скоропис українського бароко. Буквиця. В'язь. Трансформування скоропису у гражданське та канцелярське письмо	4	письмового завдання за МОДУЛЕМ 1

За розкладом 8-й тиждень	5	Оцінювання за I модулем	4	
МОДУЛЬ 2. ДРУКОВАНІЙ ШРИФТ				
Тема 6. Шрифти Західної Європи XV- XX ст.				
За розкладом 9-й тиждень	6	Початок друкарства в Європі Антиква (шрифт з серифами) – шрифт епохи Відродження в Західній Європі	4	Виконання письмового завдання за Темою 6
За розкладом 10-й тиждень	6	Гротескові шрифти – перша форма шрифтів без серифів	4	
Тема 7. Етапи формування українського шрифту				
За розкладом 11-й тиждень	7	Розквіт української друкованої графіки у XVI–XVIII ст. Роботи кращих українських митців 1910-1920 рр. Шрифтовий спадок	4	Виконання письмового завдання за Темою 7
За розкладом 12-й тиждень	7	Сучасні майстри українського шрифту	4	
Тема 8. Акцидентні шрифти XIX-XXI ст.				
За розкладом 13-й тиждень	8	Генезис акцидентного шрифту. Формоутворення і художньо-образні особливості акцидентного шрифту Особливості стилістики українських акцидентних шрифтів	4	Виконання письмового завдання за Темою 8
Тема 9. Тенденції і засоби виразності у сучасному шрифтовому дизайні				
За розкладом 14-й тиждень	9	Особливості творчого методу дизайнерів різних культурних регіонів алфавітної системи писемності при створенні шрифтових плакатів (за матеріалами колекції Музею екологічного плакату «4-й Блок» ХДАДМ)	4	Виконання письмового завдання за Темою 9
Тема 10. Теоретичні основи побудови шрифту				

За розкладом розкладом 15-й тиждень	10	Типологія шрифту за системою письма, за технікою виконання, за функцією, за використанням Загальні показники шрифту: розмір, форма, ритм, простір. Оцінювання за II модулем.	4	Виконання письмового завдання за МОДУЛЕМ 2
-------------------------------------	----	--	---	--

РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Тема	Форма звітності	Бали
1-2	Лекційний контроль	0-20
3-5	Лекційний контроль	0-25
	Модульний контроль 1	0-45
6-7	Лекційний контроль	0-20
8-10	Модульний контроль 2	0-25
	Модульний контроль 2	0-45
	Бонусні бали	0-10
	Всього балів	100

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Критерії оцінювання		
	0-25	
A	25	Студент в повному обсязі виконав письмове завдання. Подача акуратна, у строк и без помилок. 100% присутність і активність на лекціях
A	18-20	Студент в повному обсязі виконав завдання. Подача акуратна, у строк и без помилок. 100% присутність на лекціях
A	17	Студент в повному обсязі виконав завдання. Подача акуратна, у строк, з незначними помилками. 100% присутність на лекціях
B	13-16	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, але зробив декілька незначних помилок
C	9-12	Студент в повному обсязі виконав завдання, але зробив значні помилки, є невеликі недоліки в виконанні письмового завдання
D	5-8	Студент не в повному обсязі, але у більшій мірі виконав завдання, робота виконана на недостатньому рівні і з значними недоліками
E	2-4	Студент в недостатньому обсязі виконав завдання, виконана робота має багато значних недоліків, робота подана невчасно
	0	Пропуск рубіжного контролю

ФОРМАТ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

Формою контролю є виконання письмового завдання за матеріалами кожної з 10 (десяти) тем, а також виконання підсумкового письмового завдання за кожним з 2 (двох) модулів. Підсумковий контроль засвоєння знань здійснюється у формі екзаменаційних переглядів. Для отримання оцінки необхідно пройти поточні етапи контролю у формі перевірок процесу аудиторної та самостійної роботи. У випадку невчасного виконання завдання оцінка знижується до 10 балів (в залежності від модуля та складності завдання).

СИСТЕМА БОНУСІВ

Передбачено додаткові бали за виступ на конференції або публікацію статті за темою практичної роботи, що виконана в межах дисципліни, підготовку робіт на конкурс (5–8 балів), а також участь у житті групи (1–3 бали). Максимальна кількість заохочувальних балів: 10.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Національна	Бали	ECTS	Національна	Бали	ECTS
відмінно	90–100	A	задовільно	64–74	D
				60–63	E
			незадовільно	35–59	FX
добре	82–89	B	незадовільно (повторне проходження)	0–34	F
	75–81	C			

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Іваненко Т. Оригінальність без меж: природа акцидентного шрифту / Т. Іваненко. – Х.: ХДАДМ, 2011. 184 с.; іл.
2. Іваненко Т. Шрифтовий дизайн: основи: навч. Посібник / Т. Іваненко. – Х.: ХДАДМ, 2019. – 144 с.
3. Куленко М. Графіка шрифту / М. Куленко. . – К.: вид-во КНУБА, 2004. – 192 с.
4. Лаптон Е., Філліпс Дж. К. Графічний дизайн: Нові основи. Друге Видання, змінене і доповнене / Еллен Лаптон, Дженніфер Коул Філліпс. Пер. з англ. І. Михайлишена. Київ: ArtHuss, 2020. 264 с.
5. Лесняк В. Акцидентний шрифт / В. Лесняк. Харків: Колорит, 2004. – 140 с.
6. Лесняк В. І. Відтворення шрифтової спадщини: 40 оригінальних шрифтів. Київ: ArtHuss, 2020. – 160 с.
7. Мітченко В. Естетика українського рукописного шрифту / В. Мітченко. . – К.: Грамота, 2007. – 208 с.
8. Різник М. Письмо і шрифт / М. Різник. – Київ: Вища школа, 1978. – 150 с.
9. Шпикерман Э. О шрифте / Э. Шпикерман. – М.: Пара Тайп, 2005. – 192 с.
10. Ellen Lupton. Thinking With Type. 2004. 173 p.
11. Robert Bringhurst. The Elements of Typographic Style. Hartley & Marks Publishers, 2012. – 254 p.
16. Saltz I. Typography Essentials: 100 Design Principles for Working with Type. Rockport, 2009. – 209 p.